

De visie van Kees de Ruiter

*“Mensen moeten
boos zijn als er
geen natuur is”*

Na 34 jaar trouwe overheidsdienst, waarvan vele jaren als topambtenaar bij onder andere het ministerie van LNV, maakte Kees de Ruiter een opvallende carrièreswitch: sinds vorig jaar is hij directeur bij de kleine natuurorganisatie ARK. Alle ruimte dus om zonder voorbehoud zijn visie op het Nederlandse natuurbeheer en -beleid te geven. We moeten van statisch beleid naar dynamisch beleid, als het aan hem ligt. En met dynamische natuur kunnen we ‘vijf halen, één betalen’, ofwel veel doelen dienen. Dat geeft meteen interessante mogelijkheden voor ‘nieuwe eurologistieke arrangementen’, dus zorgen dat die andere doelen meebetalen, zodat niet alleen LNV met zijn beperkte budgetje opdraait voor natuur.

— Marjel Neefjes (redactie)

>“Bij DE RIJKSDIENST VOOR ARCHEOLOGIE, Cultuurlandschap en Monumenten had ik te maken met een fusie van verschillende clubs, met veel cultuurverschillen. Ik heb me het leplazarus gewerkt aan een immense organisatieontwikkeling, en 1 oktober 2008 zag ik mij geplaatst voor een voor mij onmogelijke opgave. In een emotioneel moment heb ik mijn ontslag ingediend, en een paar maanden nagedacht. ARK was geen onbekende, ik zat al jaren in de Raad van Toezicht, dus toen Wouter Helmer me vroeg als mede-directeur, heb ik daar ongeveer 1/1000e seconde over nagedacht. Nu ben ik weer bezig met waar ik ook als ambtenaar mee bezig was, maar dan vanuit een hele andere positie. ARK vervult een voorhoede in vernieuwend denken, wil grote meeslepende processen van de grond trekken, en daar intensief over communiceren met kinderen en de omgeving.

Nieuw verhaal

De gebieden die we nu zo waarderen, bijvoorbeeld het veenweidegebied met zijn slagenlandschap, zijn een product van een oude vorm van landbouw. Dat kan nu niet meer uit, dus daar moet geld bij. Dat is

prima, maar op die manier kun je 5, hooguit 10% van het cultuurlandschap onderhouden, dan is de pot leeg. Op die overige 90% moeten we een nieuw verhaal verzinnen over grondgebruik, niet koste wat het kost de idylle van vroeger najagen, waar de Ecologische Hoofdstructuur toch min of meer op gebaseerd is. Andere natuur, ander landgebruik kan ook kwaliteit opleveren. Waarom bestempelen we nieuwe ontwikkelingen als lelijk en bedekken we ze met schaamgroen? Maak een rioolwaterzuiveringsinstallatie zo mooi dat je hem niet aan het zicht wilt onttrekken! Maar dat betekent wel een omslag in het denken.

Het is natuurlijk makkelijk om kritiek te hebben op de Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000. Maar de EHS was toen hij ontworpen werd rond 1990 een prima verhaal, voor het eerst stond natuur ijersterk op de kaart. Intussen weten we echter dat statisch natuurbeheer niet goed werkt. Ook Natura 2000 is als Europese regelgeving een prachtig initiatief, maar bijt soms in zijn eigen staart. LNV moet bij Europa pleiten voor een uitzonderingspositie van sommige delen van Nederland. Als delta is onze

foto Marijke Neefjes

CV Kees de Ruiter

- 2009-heden Directeur ARK
2006-2008 Directeur Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten bij Ministerie van OCW
2002-2006 Directeur Platteland bij Ministerie van LNV
2000-2002 (Plaatsvervangend) Directeur Groene Ruimte bij Ministerie van LNV
1982-2000 Planoloog, later hoofd Landelijk Gebied bij provincie Gelderland
1976-1982 Streekplancoördinator bij provincie Zuid-Holland
1974-1975 Vegetatieonderzoeker bij Rijksinstituut voor Natuurbeheer (later IBN, nu onderdeel van Alterra)
voor 1975 HTS waterbouwkunde Arnhem

het WNF en het Zuid Hollands Landschap een moeras creëren die als een spons regenwater vasthoudt. Dat betekent minder schoonwaterverlies richting de Oude Maas bij hevige regen, een schone watervoorraad bij droogte, een zoete bel om de verzilting tegen te gaan, en een natuurgebied waar je geweldig kunt kanoën. Of als je het getij in de delta toelaat, kunnen polders door opslibbing weer hoger worden. Het land kan meegroeien met de zee. We moeten in het klein dingen gaan uitproberen, en succes moet de motor worden achter meer. Tijdelijke natuur is ook zo'n eerste stap om ruimte te geven aan dynamische processen.

Het is niet altijd makkelijk, maatschappelijk gezien. Hebben we net de Deltawerken aangelegd, ons afgekeerd van het water, moeten we ineens weer met ons gezicht naar het water toe gaan staan. Helpt ontpolderen of het aanleggen van een zandmotor om de angst van de Zeeuwen voor een nieuwe ramp te bestrijden? Daarom moet je het hier en daar proberen, laten zien dat het werkt. Overigens komt het gevaar zeker niet alleen uit zee, maar misschien nog wel meer van de grote rivieren. Als we de inundatievelden en schootsvelden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie nou onder water zouden zetten, wordt die eindelijk eens gebruikt waar hij voor bedoeld was: tegen een vijand uit het oosten. Nu geen legers, maar wateroverlast.

Boze samenleving

Ik ben een voorstander van heel veel natuur, maar dat moet de samenleving wel willen natuurlijk. Natuur moet een basale behoefte zijn, mensen moeten boos zijn als er geen natuur is. Zoals er wegen worden aangelegd als de maatschappij boos is vanwege files. Dat betekent dat er heel veel gecommuniceerd moet worden en dat mensen op allerlei manieren met de natuur in aanraking moeten komen, door voorlichting en educatie.

Die natuur hoeft niet alleen in grote, afgesloten gebieden, dat kan prima in de stad, waar mensen er bij kunnen. Bedrijven-terreinen bijvoorbeeld, daar zit vaak veel ruimte tussen de gebouwen, er zijn enorme parkeervoorzieningen, ze liggen aan de rand van de stad en 's avonds en in het weekend is er geen mens. Daar kun je toch geweldige recreatiegebieden van maken, met koeien of meer natuurlijk ingericht.

Ecologische hangplekken

Met ARK hebben we nu een natuur- en klimaatcafé bij Hoek van Holland, waar je lekker koffie kunt drinken, maar ook voorlichting krijgt over klimaat, water en natuur. Met onze voorlichtingsactiviteiten bereiken we hordes schoolkinderen. Pubers zijn lastiger te bereiken. Met een vriend liet ik ooit langs de rand van Amsterdam, waar een rommelig terreintje met wat vaten en een brandplek opeens uitzicht bleek te bieden over het Waterland. We kwamen toen op het idee van 'ecologische hangplekken'. Daar zou iedereen recht op moeten hebben, een plek waar je een beetje muziek kunt maken, blowen, zolang je de zon maar in de sloot ziet zakken. Je kunt nu in de stadshavens lepelaars en kluten zien tegen de skyline van Rotterdam, dat moet je vasthouden.

Of ik nog adviezen heb voor LNV? Experimenteer met dynamische natuur, accepteer dat dingen anders worden, en als het werkt, ga dan naar Europa en bepleit een uitzonderingspositie of wijziging van het beleid. Onderzoek welke partijen mee profiteren van dynamische natuur, en laat ze meebetalen. En tenslotte: investeer in voorlichting en educatie, veel en veel meer dan nu. Want pas als de maatschappij het wil, gebeurt er echt iets." <

natuur per definitie dynamisch, dat kun je niet in statische doelen vatten. 'Wat goed is, moet kunnen', is mijn motto. Als we met zijn allen vinden dat iets goed is, dan kan het niet zijn dat het niet kan doordat natuurregels de natuur in de weg zitten.

Vijf halen, één betalen

Dynamisch natuurbeheer betekent natuurlijke overgangen tussen land en water, tussen bos en open gebieden. We moeten wel, want de klimaatzones schuiven 11 meter per dag naar het noorden, dat is 4 kilometer per jaar. Met een starre EHS stromen soorten erin en eruit en heeft de natuur het nakijken. Dynamische natuur is overigens niet per se lastig, het kan ook heel veel problemen oplossen. We kunnen natuurlijke processen gebruiken om aan maatschappelijke opgaven te voldoen. 'Vijf halen, één betalen', noem ik dat, maar misschien is het wel meer dan vijf: water, gezondheid, wonen, recreatie, veiligheid, natuur. En dan hoeft LNV dat ook niet in zijn eentje te betalen

Bijvoorbeeld bij de klimaatbuffer in IJsselmonde willen we met ARK samen met

Op deze pagina's portretteren we maandelijks een persoon met een boeiende visie op natuur, bos of landschap. Suggesties voor te interviewen personen kunt u mailen naar redactie@vakbladnatuurboslandschap
